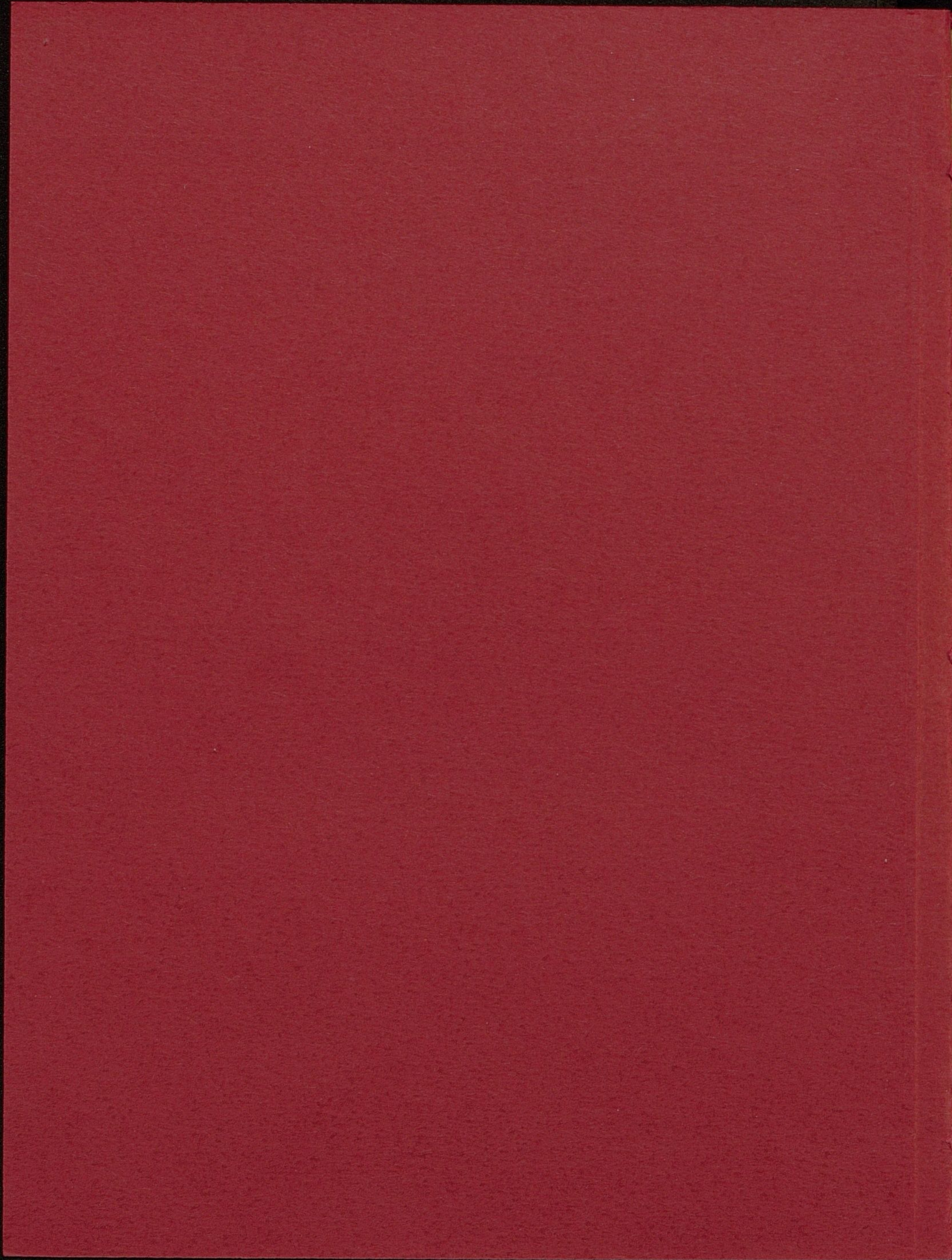

05

A

1492

I. N. J.

De

OBJECTO SCIEN.

TIÆ DIVINÆ,

DISSERTATIO PHILOSOPHICA

PRIOR

Quam

In electorali ad Albim Academia

PRÆSES

M. JOHANNES Deutsche/

SVERIN. POLON.

&

RESPONDENS

JOHANNES NEMZETZ/

STARG. POMER.

Placido eruditorum examini
fistunt,

In Auditorio Minori.

Horis. - Antem.

Ad diem XX. Octob. Anno M DC LXXVII.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.

OBJECTO SCIENTIAE

THE DIVINE

DISSERTATIO PHILOSOPHICA

in Electoralibus ad Alchimiam Academicis

JOHANNES 1492
05 A

Facido studiorum

in Auditorio

Halle - Anhalt

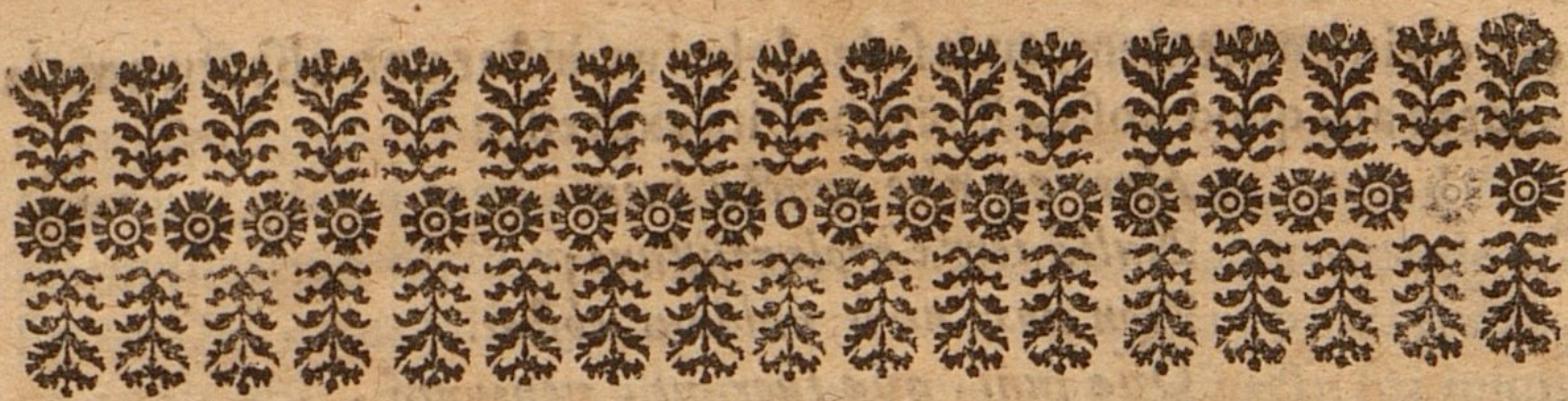
Ad dem H. Ober. Anno M. DC. LXXXII

WITTEBERG

Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Sigmund

Cum DEO!

§. 1.

Scientiam & in DEO dari & in homine inpropatulo est. Quantum verò inter se invicem distent, Lactantius Firmianus Christianus ille Tullius (quo elogio suo merito à Magno ornatu Erasmio) verè ac nervosè expressit, quando lib. de Ira Dei cap. I. in hòc ab humanitate divinitatem differre asserit, quod humanitatis sit ignoratio, Divinitatis scientia. Sunt cedro digna verba, quibus Divus Pater scientiæ divinæ perfectionem ac eminentiam præ humanâ insinuat. Quamvis enim ea intellectus humani sit conditio, ut pro naturali, quo totus veluti flagrat sciendi desiderio, rerum notitiam multo labore, indagazione ac experienciâ comparare sibi studeat, etiã non rarò pro suâ sagacitate, ad haut vulgarem & minimè contemnendam scientiam assurgat; illa tamen quando cum divina contenditur, non tam scientia quam ignorantia, adeoqve & irridenda ut loquitur August. lib. II. ad Simpl. quæst. II. comparatio est. Nam quæ intellectus humanus confusè, ex parte, hæsitanter, cum fluctuatione animi & mutabiliter cognoscit, ea Deus intelligit immutabiliter, certissimè, exactissimè, plenissimè, adæquatè, distinctissimè ac evidentissimè. Et hinc est, quod Christiani veteres non solùm, sed & ipsi gentiles ad designandam divinam scientiam, DEUM oculum modò dixerunt, modò pinxerunt, ut videre est apud Tetull. lib. de Trinit. Gell. Noct. Attic. lib. 14. cap. 4. Macrobi. lib. I. Saturn. cap. 21. Plut. de Isid. & Osirid. Neq; sine causâ confert Maximus Tyrius Platoni-

cus divinam mentem, cum sole, & hujus instar uno obtutu omnia
videre ait, quod postea Boëthius ita expressit:

*Huic ex alto cuncta tuenti
Nullâ terræ mole resistunt;
Non nox atris nubibus obstat.
Quæ sunt, quæ fuerunt, veniuntq;
Uno mentis cernit in ictu,
Quem, qui respicit omnia solus,
Verum possis dicere solem.*

Neq; solùm ob perfectionem intensivam, verùm etiam extensi-
vam divina scientia humanam longissimè superat; Hæc enim re-
spectu Objectorum scibilium est limitata, illa contra extendit se
ad omnia, quæ cognitioni subjiciuntur, veritatemq; habent, ut in-
de omniscientia hodie nuncupetur. De hujus scientiæ divinæ ob-
jecto, ceu argumento gravissimo, difficultatisq; plenissimo, cum
quædam in medium proponere mecum constituerim, Deum, quo
feliciter cedat institutum, supplex invoco ac veneror. *Da mihi
Deus nosse me, nosse Te. Fiat!*

§. 2. De scientiæ divinæ objecto acturis, animus non est
pluribus varios termini scientiæ significatus, apud Philosophum
aliosq; passim occurrentes huc accersere, quos annotatos præ-
sertim reperies apud Excell. D. Fridem. Bechm. dissert. de Scient.
Dei c. 1. p. 6. seq. Dn. Hundeshagen Theol. Natur. c. 9. p. 177. seq.
aut nimis prolixè disputare de ratione & significatione, quâ Deo
accommodatur scientiæ perfectio, quo de præter Autores jam jam
laudatos conferri merentur Paulus Voëtius Theol. Natur. Reform.
c. 12. §. 2. Clasen Theol. Natur. c. 21. Adrianus Heerebord. Mele-
tem. Phil. Volum. 1. disp. 30. &c. aut immorari etiam divinæ scien-
tiæ descriptioni, ejusq; ratione objectorum institutæ divisioni:
multò minùs de modo atqve medio objecta cognoscendi, materia
alioquin intricatissimâ, quæ ingenia etiam exercitatissima, Scho-
lasticos cum primis fatigavit, nimis sollicitum esse; sed his a-
liundè cognitis atq; suppositis, disputationis nostræ limites sola
objecti constituet contemplatio.

§. 3. Antequàm verò ad ipsam objecti divinæ scientiæ evo-
lutionem descendamus, ex Roder. de Arriag. Tom. I. in Thom.
disp.

disp. 15. sect. 2. supponimus, nomine objecti intellectus ex communi sententiâ nihil aliud significari, quam id, quod cognoscitur, sive nunc illud à cognitione distinctum sit, sive non. Quod dum ad intellectum divinum applicatur, difficultas illa, quomodo essentia Dei, quæ realiter non differt ab eo, naturam objecti induere possit, diluitur. Potest utiq; unum idemq; respectu sui ipsius objecti vicem gerere, cum intellectum humanum supra seipsum posse flecti in physicis doceatur.

§. 4. Quousq; autem se se divinum scire expandat, quodq; adæquatum objectum scientiæ divinæ constituendum sit, nunc paulò altiùs dispiciendum sequitur. Possemus verò nos circa hanc doctrinam expedire breviter, divinæq; scientiæ ob suam perfectionem infinitam, & identitatem cum essentiâ, nullos admittente terminos ac limites, cognitionem omnium intelligibilium, tum eorum, quæ intra, tum, eorum quæ extra Deum sunt, etiam minorum simpliciter adscribere: verùm, quia omnium cognoscibilium, non una eademq; est ratio, lubet cum plerisque scibile atq; objectum partiri in primum & secundarium. Unde tamen neminem debere inferre monemus, duas easq; realiter distinctas in Deo esse scientias, quarum altera circa primum, altera circa secundarium objectum versetur, nam, ut rectè ait Cyparishotus Decad. 8. c. 5. apud Bechm. loc. cit. non aliâ cognitione se Deus, aliâ vero ea, quæ à se effecta sunt, cognoscit.

§. 5. Fundamentum distinguendi objectum scientiæ divinæ in primum & secundum petitum est à scibilium diversitate, quorum unum superioris ordinis, conditionis & naturæ, inferioris cætera, quod jam ex dicendis fusiùs constabit, ubi varios modos, quibus aliquid dici potest objectum primum, explicaturi sumus, exinde enim simul ratio, cur aliquid objectum secundarium denominetur, patebit, nam oppositorum in eò eadem est ratio.

§. 6. Observamus autem ex Scholasticis quatuor potissimum modis, posse objectum cognoscibile dici primum seu primum (1) ratione dignitatis, quod est inter omnia, quæ cognitione attinguntur, dignissimum, nobilissimum, excellentissimum ac perfectissimum (2) ratione originis sive ordinis naturæ, resultantis ex naturali ordine ipsorum objectorum in esse entis; nam hinc

resultat ordo eorundem inesse intelligibilis, quatenus eo modo unumquodq; quo est ens, intelligibile est, praesertim respectu intellectus infinite perfecti (3) ratione motionis, quod primo intellectum movet ad cognoscendum, & virtute cuius intelligit, quicquid intelligit (4) ratione adaequationis quod quoad perfectionem suam vel aequale est potentiae cognitivae, vel actui cognitionis. Conf. Joh. de Rada Controv. inter Thom. & Scotum part. 1. Controv. 29. Artic. 1. Gabr. Biel. 1. dist. 53. quaest. 3. Smising. Tract. 3. disp. 2. quaest. 2. Tom. 1. in Thom.

§. 7. Hoc objectum intellectus divini primum est ipsa essentia divina, considerata quoad omnes suas perfectiones. Quod quidem sola applicatione indiget, si antea constiterit de sui ipsius cognitione, quam, praeterquam quod de fide esse ajant Scholastici, Deum semetipsum cognoscere, sana ratio confirmat. Esset sane imperfectionis argumentum, omnia cognovisse, & tamen non seipsum. Habet homo sui ipsius notitiam, habent & Angeli, quo ipso stupide multo sunt perfectiores, qui seipsum nec intelligit, nec intelligere potest. Huc facit etiam, quod Deus sit ens maxime spirituale, adeoque & maxime intelligibile: imo, quod argumento robur addit, est Deus objectum intellectus nobilissimum ac praestantissimum, & intellectus divinus omnium perfectissimus, unde nec ignorari tanquam objectum omnium praestantissimum ac nobilissimum ab intellectu divino ceu omnium perfectissimo poterit. Eleganter Aristot. lib. 12. Metaph. c. 9. *Manifestum est, inquit, mentem divinam intelligere, quod diviniissimum & honorabilissimum est; quo fit ut seipsum intelligit. Divina mens est suprema & nobilissima intelligentia, seu intellectio ipsa, sed ad nobilitatem intellectionis non parum facit nobilitas rei intellectae: itaque illa intellectio est optima, quae est de objecto optimo: Jam, cum nihil divinius, nihil melius sit Deo ipso, se quoque Deus cognoscit, quia tunc cognoscit, quod est optimum.* Ex hisce disputatis nunc simul fluit illud, quod divina essentia, sit Objectum scientiae suae primum. Est enim inter omnia, quae cognitione divinam attinguntur, Deus perfectissimus. Est causa omnium objectorum aliorum prima. Primo movet intellectum, virtute cuius intelligit, quicquid intelligit. Primo adaequatur ipsi cognitioni, quemadmodum enim poten-

potentia cognoscitiva, in Deo est infinitæ perfectionis in genere potentia cognoscentis; ita Deus infinita gaudet perfectione in genere objectorum cognoscibilium.

§. 8. Haftenus de scientiæ divinæ objecto primario. Succedit secundarium, quod cognitionem Dei secundariò terminat, ad quod cuncta alia, quæ extra Deum sunt, referimus, cum omnia divinæ patere scientiæ ob summam sui perfectionem & infinitatem in aprico sit positum. Est enim scientia Dei, ipsa ejus essentia. Quousq; igitur terminatur divinum esse, eo usq; terminatur divinum scire. Sed divinum esse, terminatur ad omnia extra se posita, Ergo & divinum scire terminatur non solum ad ipsum Deum, sed quoq; ad omnia extra se constituta.

§. 9. Quamquam verò è re futurum erat, contradicentium sententias hic paulò sollicitiùs examinare, vix tamen id dissertationis nostræ ratio in præsens permittit: undè & hic non nisi levi brachio eorum opiniones attingendæ erunt. Non jam virgulam censoriam sumam in verba illa Hieronymi, quæ habet in Comment. ad Habac. i. *Absurdum est, inquit, ad hoc Dei deducere Majestatem, ut sciat per momenta singula, quot nascantur culices, quotvè moriantur: quæ cimicum & pulicum, & muscarum in terra sit multitudo, quanti pisces in aquâ narent, & qui de minoribus majorum præde cedere debeant.* Non ausim cum Vasquez in i. Thom. Tom. i. quæst. 14. Artic. 16. p. 323. temere pronunciare, verba Hieronymi esse manifesta, ac rerum generalem solum notitiam in Deo concedere, ne cum Vasquez in justam Tanneri (Tom. i. Theol. Schol. d. 2. q. 8. p. 430.) reprehensionem incurram, præsertim cum præter Lombardum, Hugonem de S. Victore, & Gregorium de Valentia à B. Dorsch. part. 2. Theol. Zach. loc. 2. §. 15. citatos, patrocinium ejus prolixâ Apologiâ in se susceperint B. noster Gerhard. Tom. ii. Loc. de Provid. §. 38. & Magnif. D. Johann. Meisn. Patronus atq; Præceptor noster æterno obsequii cultu prosequendus dissert. de mirandâ Dei Provident. Neq; in consortium osorum divinæ scientiæ adscribere lubet Aristotelem ob verba illa, quæ habet lib. 12. Metaph. c. 9. cum sint, qui Aristotelem dextrè explicantes, eum ab erroris nota liberent, uti præter Fonsæc. Coment. in loc. cit. nuper operosè id pro Aristot. egit

Daniel

Daniel Clafen loc. cit. c. 23. Certum tamen est Aristotelem alibi non sana de scientia Dei proposuisse, nec repugnat cum Durando dicere, Aristotelem contraria docuisse, & ut hominem aliquando errasse. De Averroë & Avicenna, res magis videtur esse certa, quod statuerint, intellectum Dei vilescere, si ad vilia quæq; cognoscenda se extendat, ut videre est apud Scheibl. lib. 2. Metaph. c. 3. Molina Artic. 6. disp. unicâ quæst. 14. recenset ex Capreolo, Aureolum asseruisse, Deum neq; in communi, neq; in particulari res creatas cognoscere.

§. 10. Et hi fuerunt, qui in genere Dei scientiam labefactasse dicuntur. In specie nunc à divinâ scientiâ eximunt nonnulli futura contingentia determinatè talia, in quibus è gentilibus sunt Aristot. quod lib. de Interp. c. 10. negat, contradictariarum de futuris contingentibus, alteram veram, alteram falsam esse, ita enim quod futurum est in contingentibus, verum non est, adeoq; nec cognoscibile ab ipso met Deo. Cicero lib. 2. de Divinit. disputans adversus fatum pro libertate: *Nil, dicit, tam est contrarium rationi & constantia, quam fortuna, ut mihi non in Deum quidem cadere videatur, ut sciat, quid casu & fortuito futurum sit. Sin scit, certè illud eveniet, si certe eveniet, nulla fortuna est. Est autem fortuna, rerum igitur futurarum nulla est presensio.* Vixit tempore Bernardi quidam nomine Arnoldus, qui ut est apud Petav. Dogm. Theol. impiè negavit, Deum præscivisse lapsum Adami, aut nosse, hunc hominem ab illò cras iri interfectum. E Christianis hodiè Conrad. Vorst. Tract. de Deo p. 31. & Sociniani futurorum contingentium infallibilem in Deo præscientiam destruere, conantur. Contra quos consulatur Magnif. D. Calov. Tom. 2. Syst. Theol. p. 511. seq. & Tom. 3. p. 1168.

§. 11. A divinâ scientiâ excluderunt nonnulli Scholasticorum futura conditionatè talia, in quibus nominatim sunt Catherinus, Jansenius, Cabezudo, Crabrera &c. contra quos disputat Molina 1. part. quæst. 14. Artic. 13. disput. 18. & Ruiz. disp. 15. de Scientia Dei sect. 3. n. 2. p. 121. Huc spectant omnes illi, qui mediam Dei scientiam hostico odio & insultu impetunt. Hi enim non omnia futura conditionata, sed ea tantùm, quæ in decreto divino sub conditione fuerint determinata, cognosci à Deo perhibent, de quibus alibi.

§ 12. Vi-

§. 12. Vidimus varias Auctorum de Scientiâ Dei sententias, Nunc ad institutum, à quo paulò divagati eramus, revertimur. Evidetum est antea uno invictissimo argumento, res omnes extra Deum pertinere ad objectum scientiæ divinæ secundarium, nunc, ut in earum diversitatem, naturasq; inquiramus, ordo postulat. Dispersi autem evitandæ confusionis causâ, commodè possunt in res positivas ac negativas, ut sub illis. possibile quæ talia, præsentia, præterita, necessariò & contingenter, cum & sine conditione futura: sub his pura non-entia & privationes contineantur.

§. 13. Quod ad objectum negativum, de quo primo loco dicere constituimus, magna inter eruditos disceptatio est, an sub cognitionem Dei non-entia cadant. Quæ controversia, ut ritè expediatur, variæ acceptiones termini non-entis ex scholis Philosophorum breviter erunt annotandæ. Et primò quidem distinguitur non-ens in complexum & incomplexum. Hoc juxta Vasquezium & Smisingum est absentia simplex veri esse ex rerum naturâ; illud est carentia veræ affirmationis vel negationis in propositione: De illo non-ente explicat Smising verba Aristot. 1. Post 2. Non-ens non scitur, ut sensus sit: Propositio, quæ falsa est, non scitur, scientiâ scilicet non quacunq;, sed approbativâ & adhæsivâ. Quâ ratione & Deus non-ens nescire rectissimè dicitur, quod propositioni in se falsæ, sive affirmans sit sive negans, assensum nunquam præbeat. Nam intellectui divino res nunquam objicitur aliter, quam in se est, nec Deus intelligit, quod non est, ac si esset; & quod est, ac si non esset. Quæ falsitatem habet propositio, eam non ut veram, quæ veritatem, non ut falsam cognoscit. Quamvis igitur ut modò ostensum, Deus non-ens complexum non cognoscat cognitione adhæsivâ sive approbativâ, cognoscit tamen scientiâ simplici, non aliter, quam sicuti voluntatis divinæ objectum est bonum & malum, hoc voluntatis per displicentiam, illud voluntatis per complacentiam.

§. 14. Porrò etiam non-Ens incomplexum pro ambigüâ entis acceptione admodum variat, cum oppositorum eadem sit ratio.

B

tio.

tio. Non verò Prolixus ero in recensendis illis acceptionibus, ne omnia è chartâ in papyrum scripsisse videar; Consulantur libelli Metaphysicorum. Hoc loco, ubi non-entia possibilibus & futuris contra distinguntur, nec in sensu strictissimo, aut in oppositione ad Ens verum Metaph. nec in sensu generalissimo, aut in oppositione ad ens infinitum & per se subsistens: sed in sensu quodam medio seu laxiori h. e. in oppositione ad possibile & omne illud, quod quocunque modo esse aliquod reale obtinet. accipitur. Et hoc sensu non-ens nullam essentiam, imò, ne diminutam quidem realitatem habet. Distinximus verò tacitè hoc non-ens inpurè tale & privativum; sub illo entia rationis & impossibilia comprehendimus.

§. 15. Cæterum non convenit inter Autores de quidditate entis rationis. Nos ut explicare possimus, quod quæsitum est, hujus controversiæ decisionem supponimus, & arripimus in scholis nostris frequentatam descriptionem, quâ ens rationis esse docetur, quod nullum habet esse reale præter objectivum. Quæ descriptio aliis meritò præfertur, quod non solum enti rationis strictè sic dicto, quod esse objectivum habet in intellectu; verum etiam enti rationis laxè sumpto, quod esse objectivum habet in phantasiâ, competit. Porro impossibile est purum nihil sive non-ens, quod repugnat è statu nihilitatis per potentiam aliquam productivam in statum entitatis realem deduci. Illa verò potentia productiva, cum sit vel finita vel infinita, etiam impossibile pro duplici illâ potentiâ variabit, ut aliud sit impossibile simpliciter seu absolutè, aliud secundum Quid tale. Illud vocatur, quod ob repugnantiam ad essendum à nullâ potentiâ sive finita sit, sive infinita, produci potest. Hoc quod à potentiâ finitâ produci nequit, sed vires naturalium agentium excedit. Hoc impossibile secundum Quid, quia sub potentiâ divinâ continetur, hic loci incensum venire nequaquam potest, quin potiùs ad numerum possibilium pertinet, de quibus postea.

§. 16. Postremò, quoad privationem hic nulla occurrit difficultas. Est verò privatio secundum descriptionem ab Arist. l. 1. 1.
Me-

Metaph. c. 5. traditam, & omnibus Philosophis approbatam atq; receptam, negatio vel absentia formæ, i. e. cujuscunq; perfectionis inesse debet in Subjecto habili atq; capaci: dividiturq; communissimè in substantialem & accidentalem, illa negat substantialem, hæc accidentalem perfectionem.

§. 17. Atq; his ita, ut oportebat præmissis, dicimus I DEUM cognoscere impossibilia. Pro quo quidem ostendendo hocce unicum argumentum suffecerit. Q. omnium rerum possibilium cognitionem habet, illum impossibilium notitia fugere non potest. Atq; vi Deus omnium rerum possibilium cognitionem habet. E. Deum impossibilium notitia fugere non potest. Major procedit ex naturâ oppositorum. Q. sunt opposita, eorum cognito uno cognoscitur, & alterum. Atq; vi possibile & impossibile sunt opposita. E. Minor solis jubare est clarior. Nam possibile dicit non repugnantiam ad essendum vel existendum, impossibile vero repugnantiam ad essendum; Dicere autem repugnantiam ad existendum, & non dicere repugnantiam ad existendum, sunt formaliter contradictoria. Minor in Syllogismo principali infrâ probabitur.

§. 18. Dicimus II. Deum cognoscere entia rationis. Nam Q. actus & operationes rationis humanæ, quarum beneficio entia rationis finguntur atq; pinguntur, intelligit, is etiam entia rationis cognoscit. Sed Deus actus & operationes &c. E. De Majoris veritate nullum potest esse dubium. Cognito enim actu intellectus & objectum ipsius cognosci oportet, cum actus respectum ad suum objectum intrinsecè includat. Minor non metuit negantem. Cave autem sis, ne cognoscere entia rationis, cum τω formare confundas, quod monemus contra illos, qui hæc non rectè discernentes sic colligunt. Q. cognoscit entia rationis, ille etiam format entia rationis. Sed Deus cognoscit. E. Nam sicuti magnæ perfectionis est, entia rationis ab aliis fabricata, advertere, ita vicissim imperfectionis argumentum certissimum est, entia rationis producere.

§. 19. Dicimus III. Deum cognoscere privativa omnia, ut-
gemus (1) idem ferè argumentum, quo usi fuimus § 18. Q. co-
gnoscit positivas rerum creatarum perfectiones, is simul earum
oppositas privationes cognoscit. Atqui Deus cognoscit E. Ma-
joris ratio hic eadem, quam loc. cit. adhibuimus, recurrit. De
Minore verò nullum est dubium. (2) Q. in intellectus immedia-
tè lumine suo ad omnes in subjecto entitates scibiles pertingit,
ille intelligit etiam, atque cognoscit privationes. Intellectus
divinus E. Major prob. Quia privationes sunt aliquod scibile,
quod declaratur hunc in modum. Quicquid cognitionem ho-
minis terminat, id in se erit cognoscibile. Sed entia privativa
seu privationes cognitionem hominis terminant E. Majoris veri-
tas clara est, quia ab actu secundo ad primum semper V.C. Quod
Minorem concernit, experientiâ edocemur omnes, privationes
non subterfugere aciem intellectus nostri. Sic in homine desti-
tuto visu cæcitatem deprehendimus, in homine orbato auditu
surditatem intelligimus &c. Quod verò sub facultatem hominis
cognitivam cadit, id divinæ omniscientiæ velle subducere nefas
esset, cum hic insimul maxima privationes cognoscendi diversitas
deprehendatur. Nam non nisi in formâ oppositâ, vel per discursum
formæ oppositæ, ut loquitur Arriaga loco postea citando, ab
hominibus privationes apprehenduntur, quia de iis non habent
species; At verò DEUS non emendicans species ab objectis, sed
per semetipsum sufficientissimè completus, non solum per oppo-
sitorum remotionem, sed & in seipsis eas immediatè intellectu-
ne suâ attingit.

§. 20. Dicimus IV. DEUM cognoscere mala etiam culpæ &
pænæ. Effati hujus confirmationem anteqm aggrediamur, juvat hic
vel tribus solum verbis mali pænæ & culpæ rationem & naturam
exposuisse. Malum culpæ itaqve juxta nonnullos est carentia per-
fectionis debitæ secundum actionem liberam, juxta alios est omne
illud, quod est contra legem Dei, diciturq; communiter malum
absolutè, item vitium atque peccatum, quod plerumque vel o-
missionis, vel comissionis est, quo de alibi. Malum pænæ a-
liis

liis dicitur quælibet alia carentia boni debiti contracta ob culpam: aliis est ipsa pœna, quæ quis propter malum culpæ afficitur. Ubi in malo culpæ duo accuratè attendenda (1) materiale, quod est aliquid positivum, habitus nempe vel actus (2) formale, quod nihil aliud est, quam privatio rectitudinis à lege requisitæ, quæ habitum vel actum pravum reddit atque vitiosum. De formali habitus vel actus pravi nunc potissimum instituitur disputatio, cum de materiali ceu aliquo positivo non dubitetur. Quando verò Deus cognoscere mala à nobis statuitur, id non acceptum volumus de cognitione experimentalì, quasi Deus ita intelligat mala, ut ipse ea peragat; neque de cognitione approbante, quasi ita per scientiam mala cognoscat, ut etiam per voluntatem simul approbet: sed explicandum hoc esse de nudâ intelligentiâ ac simplici scientiâ præcipimus.

§. 21. Tuentes Deum cognoscere mala culpæ etiam ratione formalis, nitimur hisce firmissimis argumentis, petitis (1) *Ab oppositi boni cognitione*, Q. cognoscit formam bonitatis, ille etiam cognoscit formale mali. Atque Deus E. Major illustrata est antea, quod privatio possit cognosci per habitum, cæcitas per visum, malum per habitum. Quando verò privationes per habitum oppositum sciri statuuntur, id dupliciter posse fieri, vel per oppositorum remotionem, vel per modum oppositorum Paulus Voëtius Theol. Natur. cap. 12. §. 4. pag. 309. observat. Illa cognitio citra imperfectionem ullam à parte cognoscentis peragitur, quia sic privationes, ut in sese sunt, hoc est, ut non aliquid positivi sunt, cognoscuntur. Hæc verò cognitio imperfectionem arguit à parte cognoscentis, ut quæ non - entia aliter, atque sunt, per modum scil. oppositorum, quæ sunt positiva realia, attinguntur. Exempli loco adducit idem malum seu peccatum, quod à nobis duplici modo concipi aßerit, vel positivè per modum oppositi boni, ut, quando malum æque atque bonum inhære concipitur, nam tum malum aliter, ac in se est cognosci, sicque ens rationis evadere: vel negativè, removendo id esse bonum, ut si dicam, malum non est bonum, atque tum ma-

lum non esse ens rationis, quia concipitur, ut non ens, id est, ut boni privatio. Et modo hoc posteriori, Deus quando per oppositum malum intelligit, non per modum boni, sed per boni remotionem cognoscit, utpotè qui modus cum intellectus concipientis perfectione optimè stare porest. (2) *A naturali DEI adversus mala odio.* Q. mala extreme averfatur, illum malorum notitia fugere nequaquam potest. At qui DEUS. Ergò. Major ex eo constat, quod, quemadmodum ignoti nulla cupido, ita nullum ignoti quoque odium vel averfatio. De minore verò nemini Christianorum dubitare fas est. (3) *A specialibus DEI circa mala actibus.* Q. speciales circa mala actus exercet, illum latere illorum actuum objectum seu mala ipsa non possunt. At qui DEUS speciales circa mala actus exercet. Ergò. Major vel ex nuda terminorum intelligentiâ liquet. Minor declarari potest ex specialibus DEI circa mala actibus, tam antecedentibus, quam concomitantibus, & imprimis consequentibus, v. c. ex vitiorum prohibitione, impeditioe, permissione, punitione, & maximè ex eorum in bonum finem directione, de quibus in Theologia pluribus præcipitur.

§. 22. Similiter nec malum pœnæ latere potest DEum, quia hoc immittit hominibus propter peccata, quæ commiserunt. Nam si DEus non cognoscit mala pœnæ, sequitur, quod ipsum lateat id, quod facit. Consequens est absurdum E. & antecedens. Ratio consequentiæ est, quia DEus infligit mala pœnæ hominibus, ea autem si non scit, utiq; ignorabit, quod ipse facit. Persequuntur ex instituto controversiam hanc, de objecto scientiæ divinæ negativo Thomas Summ. Theol. part. I. quæst. 14. Artic. 1. Roder. de Arriaga, disp. 19. p. 192. & multis sequentibus. Vasquez Tom. I. in Thom. quæst. 14. Artic. 9. p. 227. seq. Smising. Tom. I. Tract. 3. disp. 2. quæst. 6. p. 397. Lud. Molina quæst. 14. Artic. 10. p. 159. Bonavent. q. 9. Artic. 3. Conferantur de eadem Clasen Theol. Natur. c. 22. Ardrian. Heerebord. Meletem. Phil. disp. 29. & p. 109.

§. 23. At

§. 23. Atq; ita satis de scientiâ divinâ quâ objectum secundarium negativum pro ratione instituti differuimus. Proximum jam est, ut ad positivum deveniamus, quod § 12. secundum decantatam & pervulgatam scientiæ divinæ distinctionem (in naturalem, liberam & mediam) tectè dispecuimus, atq; ad naturalem possibilium; ad liberam præsentia, præterita & absolute futura; ad mediam conditionate futura retulimus. De quibus impostherum.

§. 24. Ut autem methodi ratio sibi constet, vestigiis eorum insitemus, qui divisionem scientiæ divinæ exponentes, primo loco de naturali, secundo de liberâ & tertio deniq; de media præcipiunt: ita & nos primo loco possibilium, deinde præteritorum, præsentium, & absolute futurorum, ac ultimo tandem conditionate futurorum cognitionem atq; notitiam DEO vendicabimus.

§. 25. Atq; quod ad possibile attinet, non erit ire per extensum funem, si ante omnia explicaverimus, quid & quotupliciter aliquid, possibile dicatur. Offert autem se primo statim intuitu illa possibilis acceptio, quâ sumitur vel in oppositione ad impossibile, vel in oppositione ad actuale; illo modo notat omne illud, quod non repugnat esse, sive de de facto sit sive minus, quo sensu omnis creatura, jam de facto existens, imò & ipse DEUS sub ente possibili continentur. Hoc modo notat omne illud, quod actu quidem non existit, potest tamen absq; repugnantia existere. Hæc autem possibilium in oppositione ad entia actualia ita variant, ut quædam in tempore suam actualitatem sint consecutura, alia verò non nisi in statu possibilitatis mansura, quæ possibilium præcisè talium insignire nomine amant Philosophi, quod aptitudo illa, quam habent ad futuritionem, præcisâ futuritionis consecutione ipsis conveniat. Atq; de his in præsentia loquimur, non quasi DEO futurorum ac impossibilium cognitionem detraheremus, sed quia hic ea, ubi de possibilibus contradistinctis futuris & impossibilibus sermo est, in considerationem venire nullâ ratione possunt.

§. 26.

§. 26. Porro possibile in oppositione ad actuale sumitur vel absolutè, in se, & absque ullo respectu; vel respectivè & cum ordine ad potentiam, à quâ potest produci. Priori modo possibile denominatur à possibilitate seu potentiâ rei intrinsecâ, quam habet ad essendum vel existendum, & formaliter in non-repugnantia consistit, quæ non repugnantia in suo conceptu formali duo involvit (1) quod res nondum sit (2) quod possit esse vel fieri, sive quod idem, quod non implicet contradictionem ad hoc, ut sit vel fiat, etiamsi fortè nunquam sit exitura & futura. Posteriori modo possibile præter illam non-repugnantiam per quam in esse possibilis absoluti constituitur, etiam involvit simul potentiam, à quâ ex statu possibilitatis in statum actualitatis & existentiae potest deduci. Atq; hoc posteriori respectu acceptum possibile vicissim vel naturæ est, vel omnipotentiae divinæ. Illud per naturæ vires citra specialiorum DEI influxum ac operationem produci & in statum existentiae deduci potest. Sic non repugnat in aliquo loco, multam generari auri copiam, homines plerosq; fieri doctos, etsi hæc nunquam eveniant, aut solùm futura sint. Hoc autem est, quod DEUS per absolutam suam potentiam facere potest. E. g. plures producere soles, lunas, alium condere mundum &c. Constitit hæcenus de variâ termini possibili acceptione. Ordo nunc postulabat, ut ad instituti probationem, & objectum scientiæ divinæ liberæ ac mediæ progressum faceremus; sed, quia angustia pagellarum non capit, eorum diductionem pleniorum in subsequenter disputationem differimus, DEO interea pro veritatis manifestatione, viribusq; concessis devotas persolventes gratias.

05 A 1492

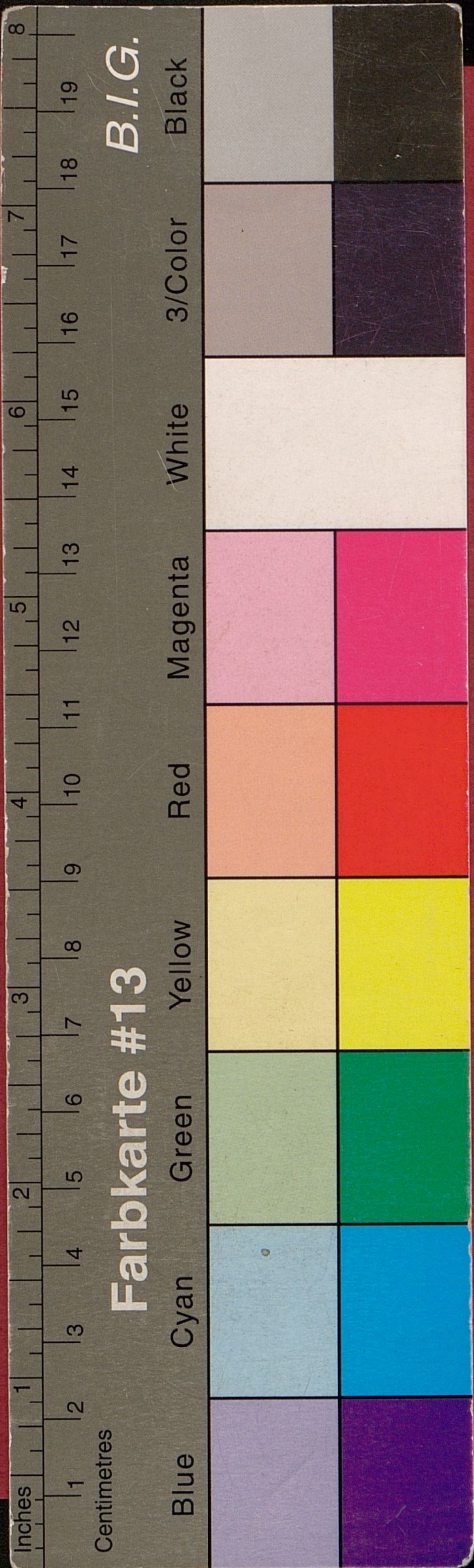
ULB Halle 3
003 778 002

V. 17

I. N. J.
De
**OBJECTO SCIEN.
TIÆ DIVINÆ,
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
PRIOR**

Quam
In electorali ad Albim Academia
PRÆSES
M. JOHANNES Deutsche/
SVERIN. POLON.
&
RESPONDENS
JOHANNES NEMZEJ/
STARG. POMER.

Placido eruditorum examini
sistunt,

In Auditorio Minori.
Horis - Antem.

Ad diem XX. Octob. Anno M DC LXXVII.

WITTEBERGÆ,
Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.